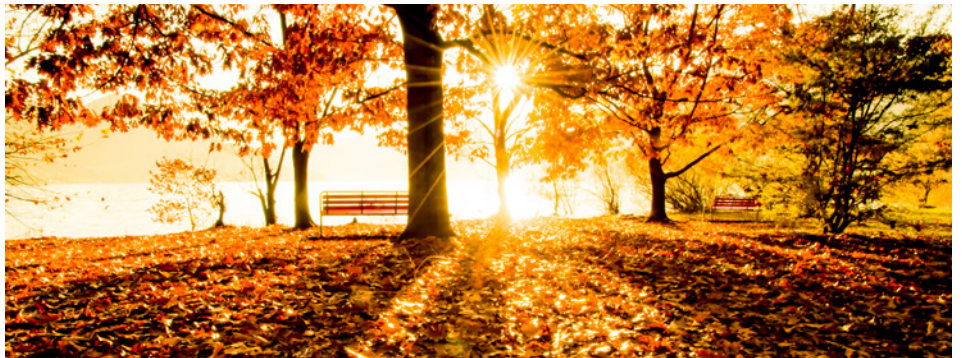

Herfst

De vier jaargetijden

Er zijn in Nederland vier **jaar-
getijden**: de winter, de **lente**, de zomer en de herfst. Elk jaargetijde heeft ander weer. De natuur ziet er daardoor ook anders uit. Het thema hier is de herfst. Een ander woord voor de herfst is het najaar. De herfst begint rond 21 september en stopt rond 21 december.

Het weer in de herfst

De zon gaat **steeds** minder schijnen. De zon heeft steeds minder kracht. De zon is niet meer zo heet. Het wordt kouder. De dagen worden korter. In de ochtend is het langer donker en in de avond is het eerder donker. Het regent meer, het waait vaak meer, het kan stormen. Het is tijd voor een regenjas, laarzen en een paraplu.

Herfstkleuren

In de herfst krijgen de bladeren minder zonlicht. Ze krijgen ook minder **voedsel**. Door de kou kan de boom geen water meer uit de grond halen. De boom **droogt uit**. De boom zou kunnen doodgaan. Maar de boom haalt zijn voedsel uit de bladeren. Daarom worden de bladeren rood, oranje, geel en bruin en vallen ze van de boom. De herfstkleuren zijn dus: rood, geel, oranje en bruin.

Boomvruchten

Veel bomen en struiken hebben in de herfst zaden en vruchten. Je kunt op de grond vruchten vinden zoals eikels, kastanjes en beukenootjes. Aan andere bomen zie je rode, gele, oranje of donkerrode **bessen**. De vogels eten de bessen.

Paddenstoelen

In de herfst kan je vele paddenstoelen vinden. Paddenstoelen groeien vaak op **vochtige** plekken. Er zijn **eetbare** paddenstoelen, maar ook **giftige** paddenstoelen. Bekende paddenstoelen zijn vliegenzwam, champignon, elfenbankje, zwavelkopje, oesterzwam en inktzwam.

Knoppen

De struiken en bomen maken alvast **knoppen**. In het voorjaar worden deze knoppen weer nieuwe bladeren en bloemen. De knoppen hebben **schubben**, zodat de knop goed beschermd is tegen de kou of, als het nog kouder wordt, tegen de vorst (kouder dan 0 graden).

Trekvogels

Heel veel vogels vliegen in de herfst naar warmere landen. Ze vliegen naar Zuid-Europa of Noord-Afrika om te overleven. De vogels **overwinteren**. Sommige Nederlanders overwinteren ook. Net als

de trekvogels vinden zij het te koud in Nederland in de winter. Daarom gaan ze enkele weken of maanden in Zuid-Europa wonen. Er zijn ook vogels uit **Scandinavië** die juist naar Nederland komen. Zij vinden het te koud daar en overwinteren in Nederland.

Winterslaap

Veel dieren gaan **zich** in de herfst **aanpassen aan** de veranderingen in de natuur. Ze krijgen een **wintervacht**, leggen een voedselvoorraad aan en zoeken een schuilplaats. Sommige dieren houden een winterslaap tot het weer lente wordt. Ze slapen soms maanden achter elkaar. Soms worden ze even wakker om te eten. Dat doet de **eekhoorn** bijvoorbeeld. De **egel**, de **adder** en de **vleermuis** zijn echte winterslapers. Zie de foto's op de andere pagina.

Vragen

- Wat is jouw favoriete jaargetijde?
- Eet jij paddenstoelen? Welke? Weet jij welke giftig zijn?
- Eet jij boomvruchten? Welke vind je lekker?
- Ken jij trekvogels? Welke?
- Zou jij een winterslaap willen houden?

Moeilijke woorden

- **De jaargetijden** = seizoenen. Het jaar is verdeeld in vier seizoenen. In de winter is het het koudst, in de zomer het warmst. In de lente wordt het steeds warmer, in de herfst steeds kouder.
- **De lente** = voorjaar
- **Steeds** = heel vaak, opnieuw, telkens weer
- **Het voedsel** = eten en (bij planten) drinken
- **Uitdrogen** = Als je niet drinkt, dan droog je uit. Je hebt dan te weinig vocht.
- **De bes** = klein geel, rood of oranje vruchtje aan een boom of een struik
- **Vochtig** = beetje nat
- **Eetbaar** = iets wat je kan eten
- **Giftig** = iets wat je niet kan eten
- **De knop** = Een bloem begint in een knop en groeit uit naar een bloem.
 - Let op: 'knoppen' is niet hetzelfde als 'knopen'. Knopen zijn dingen om je jas, vest of broek mee dicht te doen.

De vleermuis

- **Overwinteren** = ergens anders de winter doorbrengen, omdat het te koud is
- **De schubben** = een vis heeft schubben, de huid van een vis. Maar de knop van een boom of bloem kan ook schubben hebben. De schubben beschermen de knop tegen de kou.
- **Scandinavië** = een gebied in het noorden van Europa. Hier liggen de landen Denemarken, Noorwegen en Zweden
- **Zich aanpassen aan** = wederkerend werkwoord. Het betekent dat je je anders gedraagt om te zorgen dat je kunt meedoen of kunt overleven.
 - Ik pas mij aan de situatie aan.
 - Jij past je aan de groep aan.
 - Hij/zij/u past zich aan het seizoen aan.
 - Wij passen ons aan de omgeving aan.
 - Jullie passen je aan het weer aan.
 - Zij passen zich aan de omstandigheden aan.
 - Ik heb mij aangepast aan Nederland.
- **De wintervacht** = Dieren zoals honden, paarden, herten en vossen hebben extra veel haar in de winter. Zo beschermen ze zich tegen de kou.

De adder

De eekhoorn

De egel